

N:o 71.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående upplåtande af två lägenheter från förra hospitalshemmanet Alboga n:r 1 i Östergötlands län; gifven Stockholms slott den 11 februari 1910.

Under åberopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen medgifva,

att lägenheten Fredrikslund eller Tallbacken äfvensom lägenheten Längelöt med i statsrådsprotokollet angifna områden må, enligt kungl. kungörelsen den 31 december 1909 angående förändrade grunder för åtgärder i syfte att åt mindre bemedlade och obemedlade bereda tillfälle att förvärfva egnahemslägenheter från vissa kronoegendomar och med iakttagande af de i kungl. brevet till domänstyrelsen samma dag i fråga om tillämpningen af berörda grunder m. m. meddelade närmare bestämmelser, från förra hospitalshemmanet 1 ½ mantal Alboga n:r 1 i Drothems socken af Östergötlands län upplåtas under förbehåll beträffande bägge lägenheterna om rätt för innehafvarne till utfartsväg öfver stamhemmanets ägor.

De till ärendet hörande handlingar jämte karta skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres sjukdom:

GUSTAF ADOLF.

Oskar Nylander.

Utdrag af protokollet öfver jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 11 februari 1910.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve TAUBE,
Statsråden: PETERSSON,
              HEDERSTIERNA,
              SWARTZ,
              grefve HAMILTON,
              grefve EHRENSVÄRD,
              MALM,
              LINDSTRÖM,
              NYLANDER,
              VON SYDOW.

Departementschefen, statsrådet Nylander, anförde:

Vid en den 24 juli 1907 hållen uppskattningsförrättning för förnyad utarrendering från den 14 mars 1910 af på grund af föreskrift i nådigt bref den 19 november 1886 tillsammans utarrenderade förra hospitalshemmanet 1 ½ mantal Alboga n:r 1 och förra hospitalslägenheterna Klockaretäppan n:r 1, Kvarntäppan n:r 1, Kalftäppan n:r 1, Stora och Lilla Stenhagstorpen n:r 1 och 2, Ladugårdstorpet n:r 1, Finnlyckan n:r 1 samt Ladugårdstorpstäppan n:r 1, allt i Drothems socken af Östergötlands län, hvilken egendom lämnar mer än 600 kronor i årligt arrende, hafva uppskattningsmännen väckt förslag om försäljning af vissa till 1 ½ mantal Alboga n:r 1 hörande områden.

Med anledning häraf har domänstyrelsen under åberopande af föreskrift i nådiga skrifvelsen till styrelsen den 25 september 1896 angående bestämmelser att tjäna till efterrättelse i fråga om lägenheters upplåtande från kronans jordbruksdomäner med skrifvelse den 12 november 1909 underställt den väckta frågan Kungl. Maj:ts nådiga pröfning och därvid öfverlämnat instrumentet öfver förenämnda uppskattningsförrättning samt öfriga ärendet rörande handlingar, däribland en af förste landtmätaren Joh. Er. Linder år 1907 öfver egendomen upprättad karta med tillhörande beskrifning.

Af handlingarna i ärendet inhämtas, bland annat, följande.

Egendomen, som är belägen 0,2 mil från Söderköping, innehåller en areal af 223 hektar 21,4 ar.

Å egendomen är belägen en med innehafvaren, timmermannen O. F. Johansson tillhöriga två stugor jämte uthus försedd lägenhet, benämnd Fredrikslund eller Tallbacken, hvilken uppskattningsmännen föreslagit skola hembjudas Johansson till inköp, dock med den förändring i lägenhetens område, att densamma komme att, på sätt å kartan med röda linjer och litt G. utmärkts, omfatta ägofigurerna n:r 137—148 samt delar af ägofigurerna n:r 127 och 149 om tillhoppa 5 hektar 7,4 ar, däraf 3 hektar 17,1 ar åker och 1 hektar 90,3 ar afrösningsjord; och har lägenheten af uppskattningsmännen saluvärderats till 2,250 kronor, däraf 600 kronor 65 öre för ståndskog.

Vidare hafva uppskattningsmännen föreslagit en uppdelning af egendomen uti ytterligare sex delar, å kartan betecknade med litt. A, B, C, D, E och F, af hvilka de fem sista föreslagits skola från egendomen försäljas. Nämnda till försäljning föreslagna delar af egendomen innefatta:

litt. B ägofigurerna n:r 112—117 och 120 samt delar af ägofigurerna n:r 93, 111, 118, 119, 121, 127, 149 och 167 om tillhoppa 15 hektar 76,3 ar, däraf 4 hektar 78,2 ar åker, 10 hektar 91,2 ar afrösningsjord och 6,9 ar impediment;

litt. C ägofigurerna n:r 128—136 samt delar af ägofigurerna n:r 127 och 149 om tillsammans 13 hektar 19,4 ar, däraf 1 hektar 84 ar åker och 11 hektar 35,4 ar afrösningsjord;

litt. D ägofigurerna n:r 122—126 samt delar af ägofigurerna n:r 111, 118, 119, 121, 149 och 167 om tillhoppa 29 hektar 45,6 ar, däraf 6 hektar 29,6 ar åker, 23 hektar 5,5 ar afrösningsjord och 10,5 ar impediment. Enligt anteckning i förrättningsprotokollet hade den föreslagna formen för litt. D visserligen syntts uppskattningsmännen mindre tilltalande, men hade dock ansetts böra bibehållas, för att lotten

därigenom måtte erhålla större areal skogsmark. Inägorna till densamma vore af bättre beskaffenhet och lotten ifråga borde därför blifva en eftersökt småbrukarlägenhet med lagom stor areal;

litt. E del af ägofiguren n:r 149 med en areal af 6 hektar 5,8 ar skogsmark. Nämda lott hade uppskattningsmännen ursprungligen tänkt sig sammanslagen med ofvannämnda lägenheten litt. G, i hvilket fall ägolottens utseende blifvit mycket tilltalande. Då emellertid senare framkommit, att ägaren af boningshusen vid litt. G, förbemälda Johansson, önskade inköpa samma lägenhet, hade delningen mellan litt. E och litt. G blifvit nödvändig för att undvika hembjuda lägenhetsinnehavaren alltför mycken och dyrbar skog;

litt. F ägofigurerna n:r 150—166 samt del af ägofiguren n:r 149 om tillhoppa 13 hektar 59,5 ar, däraf 4 hektar 4,2 ar åker, 9 hektar 43,3 ar afrönsningsjord och 12 ar impediment.

Återstående delen af egendomen eller litt. A, hufvudgården, skulle enligt uppskattningsmännens förslag fortfarande i kronans ägo bibehållas.

Uppskattningsmännen hafva framhållit, att genom den föreslagna delningen egendomen vunne en mera lättskött och praktisk ägofigur, hvarjämte kronan tillfördes inkomst genom lägenheternas försäljning, utan att egendomens värde i proportion härtill nedsattes.

Lotterna litt. B—F hafva af uppskattningsmännen åsatts följande saluvärden:

litt. B	7,675	kronor,	däraf	för	ståndskog	kronor	5,305: 60;
»	C	5,800	»	»	»	»	4,433: 20;
»	D	5,400	»	»	»	»	1,936: —;
»	E	3,500	»	»	»	»	3,238: 90;
»	F	4,900	»	»	»	»	2,955: 45.

Sedan Kungl. Maj:ts befallningshafvande låtit meddela förbemälda Johansson sådant föreläggande, som omförmåles i 6:te punkten af ofvannämnda nådiga skrifvelse, har han inom förelagd tid inkommit med skriftligt, af behörig borgen åtföljdt förklarande, att han önskade inköpa den honom hembjudna lägenheten med ofvan angifna areal för en det åsatta saluvärdet motsvarande köpeskilling att erläggas under loppet af tio år med en tiondel årligen samt vore villig underkasta sig de bestämmelser, föreläggandet i öfrigt innehölle.

Kungl. Maj:ts befallningshafvande har i skrifvelse till domänstyrelsen den 25 juli 1908 förklarat sig biträda uppskattningsmännens förslag om försäljning af samtliga sex lägenheterna.

Uti af domänstyrelsen infordradt yttrande den 15 september 1908 har öfverjägmästaren i Östra distriktet förmålt sig ej hafva något att erinra mot skogsvärderingen vid egendomen, ej heller mot den föreslagna försäljningen af lägenheter i annat afseende, än att lägenheten D syntes honom hafva tilldelats onödigt stor utmark. Enligt öfverjägmästarens mening hade varit lämpligare, om denna lägenhets västra gräns utdragits rak mot Skärpinge ägor och den väster om samma gräns belägna delen antingen försålt som en särskild tomt eller ock bibehållits till hufvudgården. Ifrågavarande del omfattade omkring 13,5 hektar utmark, som vore dels nyligen afverkad dels skogsodlad under senaste 15 år, och ansåge öfverjägmästaren dess nuvarande värde såsom bihang till litt. D ej öfverstiga 800 kronor.

Domänstyrelsen, som icke haft något att erinra mot uppskattningsmännens förslag beträffande försäljning af lägenheten Fredrikslund eller Tallbacken med de af uppskattningsmännen föreslagna gränser, ansåg sig däremot icke kunna tillstyrka förslaget i fråga om de öfriga lägenhetsområdena, enär genom dessa områdens fränskiljande allt för mycken skogsmark skulle afhändas egendomen och lägenheterna på grund af den värdefulla ståndskog, som enligt förslaget skulle tillkomma dem, sannolikt skulle blifva föremål för skogsspekulation. Därest afsöndring från egendomen skulle verkställas utöfver försäljning af Fredrikslund, ansåg domänstyrelsen, att afsöndringen borde inskränkas till det område, som å förberörda karta benämnas »Längelöt», omfattande delar af de föreslagna lägenheterna litt. B och D, med tillägg af endast så mycket af därtill stötande skogsmark, att lämpliga gränser erhöles. Till följd häraf har styrelsen i skrifvelse den 20 augusti 1909 anmodat Kungl. Maj:ts befallningshafvande att uppdraga åt domänintendenten ått med biträde af vederbörande uppskattningsmän och jägmästare afgifva alternatift förslag till afsöndring med ledning af hvad sålunda ifrågasatts.

Med skrifvelse den 27 oktober 1909 har Kungl. Maj:ts befallningshafvande insändt ett med anledning häraf af uppskattningsmännen den 22 i samma månad gjordt tillägg till 1907 års uppskattningsinstrument jämte tillhörande handlingar, utvisande att uppskattningsmännen föreslagit att, i händelse allenast Längelöt skulle afsöndras, detta område måtte till försäljning utbjudas såsom endast en lägenhet i stället för, såsom förut föreslagits, deladt mellan de två lägenheterna litt. B och D. Lägenheten skulle härigenom blifva förändrad från två egna hem till ett småbruk, och dess område, å kartan angifvet med streckade röda linjer, omfatta ägofigurerna n:r 112—126 och 167 samt

delar af ägofigurerna n:r 111 och 149 med en areal af 16 hektar 53,4 ar, däraf 11 hektar 7,8 ar åker, 5 hektar 28,2 ar afrösningsjord och 17,4 ar impediment; och har lägenheten, för hvars bebyggande den föreslagna timmerskogen beräknats, åsatts ett saluvärde af 6,135 kronor, däraf för ståndsskog 1,140 kronor 65 öre. Genom att föreslå egendomen till styckning, på sätt 1907 års uppskattningsinstrument angifver, hade uppskattningsmännen velat befria egendomen från den svårskötta åkerjorden å ägolotterna litt. C, D och F; men då detta förslag icke syntes kunna realiseras, ansåge uppskattningsmännen för sin del lämpligast, att egendomen fortfarande utarrenderades med oförändrad areal med undantag dock af lägenheten Fredrikslund. Afsöndring af endast Långelöt skulle nämligen skämma ägofigurerna vid Alboga och på samma gång fördyra och försvåra hägnadsskyldigheten därstädes.

Kungl. Maj:ts befallningshafvande har i ofvannämnda skrifvelse den 27 oktober 1909 förklarar sig biträda uppskattningsmännens sålunda sist afgifna förslag.

Sedan domänstyrelsen i sin förstnämnda skrifvelse redogjort för nu angifna förhållanden äfvensom meddelat, att enligt af landtmäteristyrelsen verkställd utredning de lägenheter, som ifrågasatts till försäljning, äro belägna inom de till ofvannämnda hemmanet 1 $\frac{1}{2}$ mantal Alboga n:r 1 häfdade ägor, anför domänstyrelsen vidare följande.

På sätt af ofvanberörda karta framgår gränsade lägenheten Långelöt med det område, densamma gifvits i uppskattningsmännens senaste förslag, med hufvudsakligen åker mot stamhemmanets utmark. Vid sådant förhållande och med afseende å gällande lagstadgande rörande stängselvitsord för det fall, då åker mötte skog, komme hägnadsbesväret för stamhemmanet genom lägenhetens afyttrande att snarare blifva mindre än större, hvarför uppskattningsmännens farhågor beträffande hägnadsskyldigheten för stamhemmanet ej syntes vara befogade. Ej heller syntes hvad uppskattningsmännen anfört beträffande lägenhetens form förtjäna afseende. På grund häraf och hvad i öfrigt i ärendet förekommit tillstyrkte styrelsen, att lägenheten Fredrikslund eller Tallbacken äfvensom lägenheten Långelöt måtte från egendomen afskiljas och försäljas, förstnämnda lägenhet med förut angifvet område samt lägenheten Långelöt med ofvan nämnda område af 16 hektar 53,4 ar, under förbehåll beträffande båda lägenheterna om rätt till utfartsväg öfver stamhemmanets ägor. Domänstyrelsen har vidare anhållit, att då utbudande till försäljning af lägenheten Långelöt icke skulle kunna verkställas före löpande arrendeperiods utgång den 14 mars 1910, styrelsen måtte erhålla i uppdrag att under ett år från

sistnämnda dag ombesörja skötsel och vård af egendomen med undantag af lägenheten Fredrikslund eller Tallbacken.

Det af domänstyrelsen sålunda framställda förslaget till upplåtande af lägenheter från ifrågavarande egendom synes mig värdt beaktande. Å ena sidan torde nämligen, såsom domänstyrelsen ock framhållit, ett styckande af egendomen, i den omfattning uppskattningsmännens ursprungliga förslag innehåller, icke lämpligen böra äga rum, bland annat på den grund att de särskilda ägototterna därigenom skulle tilldelas oproportionerligt stor areal skogsmark. Å andra sidan synas några skäl af talande beskaffenhet icke föreligga mot att upplåta, förutom lägenheten Fredrikslund, jämväl lägenheten Långelöt med af domänstyrelsen föreslagen areal. Sistnämnda lägenhet lärer efter allt att döma synnerligen väl lämpa sig till bildande af ett småbrukarehem. På grund häraf och då erforderliga försäljningsåtgärder icke torde hinna verkställas före löpande arrendeperiods utgång, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte,

dels anbefalla domänstyrelsen att under ett år från den 14 mars 1910 ombesörja skötsel och vård af ifrågavarande egendom på de för kronan förmånligaste villkor, som kunna betingas,

dels ock i nådig proposition föreslå Riksdagen medgifva,

att lägenheten Fredrikslund eller Tallbacken äfvensom lägenheten Långelöt må, med af domänstyrelsen föreslagna områden, enligt nådiga kungörelsen den 31 december 1909 angående förändrade grunder för åtgärder i syfte att åt mindre bemedlade och obemedlade bereda tillfälle att förvärfva egnahemslägenheter från vissa kronoegendomar och med iakttagande af de i nådiga brefvet till domänstyrelsen samma dag i fråga om tillämpningen af berörda grunder m. m. meddelade närmare bestämmelser, från förra hospitalshemmanet 1 $\frac{1}{2}$ mantal Alboga n:r 1 upplåtas med förbehåll beträffande bägge lägenheterna om rätt för innehafvarne till utfartsväg öfver stamhemmanets ägor.

Till denna af statsrådets öfriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall; och skulle nådig proposition i ämnet af den lydelse, bilaga... vid detta protokoll utvisar, till Riksdagen aflätas.

Ur protokollet:
Herman Schlytern.